

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

УДК 373.1

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291109>

Тетяна Цегельник, доктор філософії, доцент, доцент кафедри
дошкільної педагогіки, психології та фахових методик
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Інна Ящук, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Тетяна Касьянова, здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта
факультету початкової освіти та філології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Юлія Ткачук, здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта
факультету початкової освіти та філології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Юлія Рижак, здобувачка другого (магістерського) рівня
вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта
факультету початкової освіти та філології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

У статті розглянуто особливості професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти. З'ясовано, що професійно-педагогічна підготовка майбутнього педагога є складною дефініцією.

З'ясовано, що напрямками ідей партнерської взаємодії в умовах професійно-педагогічної підготовки є педагогіка співробітництва, педагогіка емпатерменту, педагогіка довіри.

Ключові слова: професійна підготовка майбутніх педагогів; професійна компетентність майбутнього педагога; партнерська взаємодія; партнерські стосунки в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти.

Літ. 17.

Tetiana Tsehelnik, Doctor of Sciences (Philosophy), Associate Professor,
Associate Professor of the Preschool Pedagogy,
Psychology and Professional Methods Department,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Inna Yashchuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor, Professor of the Pedagogy Department,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Tetiana Kasianova, Applicant of the Second (Master's) Level of Higher Education,
Specialty 013 Primary Education, Faculty of Primary Education and Philology,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Yuliia Tkachuk, Applicant of the Second (Master's) Level of Higher Education,
Specialty 013 Primary Education, Faculty of Primary Education and Philology,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

Yuliia Ryzhak, Applicant of the Second (Master's) Level of Higher Education,
Specialty 013 Primary Education, Faculty of Primary Education and Philology,
Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

**PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS FOR THE FORMATION
OF PARTNERSHIPS BETWEEN THE PARTICIPANTS OF THE EDUCATIONAL PROCESS
IN THE INCLUSIVE CLASSES OF A GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTION**

The article examines the peculiarities of the professional training of future teachers for the formation of partnership relations between the participants of the educational process in inclusive classes of the general secondary education institution. It was found that the professional and pedagogical training of the future teacher is a difficult definition. It is substantiated that the main conceptual aspects of professional and pedagogical training are academic education, pedagogical practice, development of professional competences, pedagogical ethics and social responsibility and adaptation to changes in the educational process.

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

However, the professional and pedagogical training of future teachers should be based on a system of interaction between the subjects of the educational process, which will be determined by partnership interaction based on such groups of features as philosophical, psychological, and pedagogical. It was found that the directions of the ideas of partnership interaction are the pedagogy of cooperation, the pedagogy of empowerment, and the pedagogy of trust. Therefore, trust in relationships (which is the concept of the New Ukrainian School) is the basic principle of partnership pedagogy, and adherence to pedagogical systems for the construction of the educational process will make it possible to realize the integrity of partnership ideas.

The authors determined that the basis of the professional training of future teachers for the formation of partnership relations should be a comprehensive approach that will cover all the main provisions of the educational process, its goals, objectives, content and will be provided with a variety of types and forms of training, taking into account feedback.

Defined the concepts of professional training of future teachers for the formation of partnership relations between the participants of the educational process in the inclusive classes of the general secondary education institution – a significant update and modernization of the educational and scientific component of the training of students based on pedagogical disciplines based on modern theoretical and methodological approaches in the concept of personal line of business; enabling multi-level training based on the improvement and transformation of standard courses on the educational components of pedagogy, correctional pedagogy, history of pedagogy, the basics of pedagogical mastery based on partnership interaction during the study of disciplines; modernization of means of pedagogical communication, forms, methods of pedagogical interaction between participants based on trust, cooperation, partnership. Therefore, the formation of an open educational and scientific space of higher education institutions based on an individual approach with the possibility of forming professional-pedagogical and inclusive competence in future teachers is being actualized. Therefore, the practical preparation of the future teacher will be expressed in a concrete-contextual pedagogical situation with the possibility of applying a different range of methods, means, resources, techniques based on partnership interaction, as well as the presence of such skills as gnostic, projective, constructive, communicative, organizational, and evaluative.

Pedagogical conditions for the effectiveness of professional training, such as the creation of a favorable educational environment, are defined; revision and optimization of the content of educational programs; organization of training based on cooperation between the teacher and the future teacher; the use of person-oriented technologies in order to master the forms and methods of organizing partnership interaction; activation of the students' involvement in the implementation of partnership interaction in the educational environment of the school during practical training and other types of educational activities.

Keywords: professional training of future teachers; professional competence of the future teacher; partnership interaction; partnership relations in inclusive classes of the general secondary education institution.

Постановка проблеми. Євроінтеграційні процеси та швидкий розвиток усіх сфер суспільства зумовлює оновлення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів, що визначено ідейними концепціями Нової української школи (2016) [1], законами України “Про освіту” [1], “Про загальну середню освіту” [2], постановами Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти” [3], “Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти” [4]. Вони висувають до майбутнього педагога нові вимоги, спрямовані на опанування майбутнім фахівцем сукупністю компетентностей, розвитку вмінь мобільності й адаптації до нових нестандартних ситуацій, вмінь взаємодіяти з учнем на основі партнерського взаєморозуміння.

Натомість реформування системи освіти, що окреслено у Законі України “Про освіту” [1], визначає професійну компетентність педагога як таку готовність до виховання відповідальних громадян на основі чітко сформованих життєво-соціальних навичок, що здатні до життя у громадянському суспільстві, цивілізованій взаємодії з природою, до постійного самовдосконалення. Важливо зазначити, що наявність такої професійної компетентності у майбутнього педагога викликана необхідністю та особливістю інклюзивної взаємодії, що складатиме інклюзивний освітній простір у ЗЗСО.

З викладеного пересвідчуємося, що методологічними властивостями інклюзивності у ЗЗСО стають дитиноцентризм та створення умов для саморозвитку і самонавчання, що буде осмислене відповідно до національних цінностей у контексті інтеграції України в єдиний освітній простір. Відтак засобами реалізації ідей гуманістичної спрямованості освіти є упровадження особистісно орієнтованого змісту навчання, що уможливуватиме максимальну індивідуалізацію кожного суб'єкта навчання, та чітко осмисленого усвідомлення ними власних можливостей та життєвих цінностей. Таким чином, розуміємо, що особистісно орієнтований підхід у навчанні дасть змогу педагогові побачити у кожній дитині унікальну неповторну особистість, створювати всі потенційно-реальні можливості задля її самовираження і саморозвитку на основі упровадження суб'єкт-суб'єктної партнерської взаємодії у поєднанні впливу як педагога, соціуму, так і родини.

Ми розуміємо, що особистісно зорієнтоване виховання може бути забезпечене за умови створення єдиного освітньо-виховного простору із ЗЗСО на основі “заклад освіти – родина – громада”.

Отже, однією із базових функцій Професійного стандарту до майбутнього педагога стає партнерська взаємодія з усіма учасниками освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО), а особливо в умовах інклюзивних класів на основі компетентності психологічної, емоційно-етичної та педагогічного партнерства.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Аналіз проблематики професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах ЗЗСО показує, що у психолого-педагогічній літературі виникає необхідність розробки нової теоретико-методологічної концепції, спрямованої на розв'язання питання підвищення ефективності такої професійної підготовки. Натомість методологічну базу нашого дослідження становлять концепції, ідеї, узагальнення, висновки, тенденції з питань професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах ЗЗСО.

Аналіз останніх публікацій та досліджень засвідчує, що теоретичні загальнопедагогічні теорії з проблеми дослідження висвітлені у працях Ю. Бабанського, С. Гончаренка, І. Зязюна, Н. Ничкало, В. Краєвського, М. Данилова та інших. Положення психологічної теорії про розвиток особистісних властивостей, розумових здібностей та формування соціальних навичок комунікації проаналізовані у розвідках П. Анохіна, І. Бега, В. Давидова, Н. Кузьміної та ін.; провідні тенденції педагогічної освіти та професійного становлення педагога з концепції психології розглянуто у студіях Г. Костюка, Н. Кузьміної, І. Бега, Н. Талізної та ін. Над аналізом сучасної ситуації щодо "сучасного педагога" творчо працюють дослідники й науковці І. Зязюн, Н. Дамська, А. Столяр, В. Сагарда, М. Шкіль та ін.

З-поміж досліджень, присвячених проблемі професійної підготовки педагогів, актуальності набувають праці, що стосуються підготовки педагогічних кадрів за ступеневою системою (М. Шкіль, Г. Грищенко, А. Бойко, В. Гончаров та ін.); розробкою систем активно-інтерактивних форм, засобів активізації і комунікації між учасниками у процесі викладання педагогічних дисциплін займаються Б. Кобзар, М. Ярмаченко, Г. Стефанівська та ін. Технології виховання у ході педагогічної взаємодії між вчителем та учнем аналізують у своїх розвідках В. Беспалько, І. Дмитрик, Т. Василенко, Я. Бурлака та ін., розвиток комунікативної культури майбутнього педагога – В. Кан-Калік, В. Казанська, Л. Крамущенко та Л. Кондрашова.

У проблематиці педагогічної взаємодії між учасниками освітнього процесу актуальними видаються дослідження щодо реалізації педагогіки партнерства, співпраці, мобільності й ідейності, гуманізації (І. Андрощук, Р. Дорогих, А. Цина, М. Чобітько та ін.); організацію суб'єкт-суб'єктної взаємодії в освітньому середовищі закладу освіти вивчають Н. Кічук, О. Ліннік, О. Митник та ін. З питань особливостей педагогічної взаємодії в освітньому середовищі на увагу заслуговують праці О. Матвієнко, О. Кіліченко та ін.; натомість упровадження інноваційних технологій як таких, що спрямовані на формування

ефективної взаємодії в освіті студіюють О. Пометун, І. Мельничук, О. Ліба, О. Комар, С. Стрілець, І. Богданова та ін.

Відтак, незважаючи на значну кількість праць, присвячених різноаспектній професійній підготовці та педагогічній взаємодії, актуальності набуває розгляд професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти.

Мета дослідження – проаналізувати і встановити особливості професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього педагога до педагогічної діяльності є досить складною дефініцією, зумовленою системою суспільних цінностей, новими викликами сучасного часу та змінами у відповідних реакціях практично-педагогічної діяльності. Сучасний простір освіти базується на побудові українського суспільства та євроінтеграційних процесів в Україні, що зумовлює орієнтацію на особистість, її духовну культуру та практичне самовизначення. А отже, актуалізують основні напрями модернізації і трансформації професійної підготовки вчителя. Доцільно підкреслити, що в основу національної системи підготовки майбутніх фахівців покладено національну ідею як консолідаційний чинник розвитку суспільства та нації загалом.

Зауважимо, що ідеалом підготовки майбутнього фахівця до професійної діяльності виступає всебічно і гармонійно розвинена, національно свідома, високоосвічена, життєво- та професійно компетентна, творчо-креативна особистість, що здатна до саморозвитку і самоудосконалення (Н. Муқан, Н. Чубінська, С. Наконечна) [10]. Натомість процес стабілізації суспільного життя, соціально-економічне становище громадян, модернізація системи освіти – це все позитивні процеси, що зумовлюють активний інтерес науковців та дослідників до проблеми оновлення змісту підготовки майбутніх педагогів [7, 1–14], упровадження та реалізацію інноваційно-інтерактивних технологій навчання і формування гуманістичних цінностей на основі партнерської взаємодії між учасниками освітнього процесу. Відтак ми розуміємо, що удосконалення системи підготовки майбутніх педагогів має базуватися на основі урахування аксіологічних вимірів і вимог практики. Адже стрімкий соціокультурний розвиток суспільства потребує наявності у майбутніх фахівців нових компетентностей, знань, умінь, що будуть постійно і безперервно оновлюватися.

Професійно-педагогічна підготовка майбутнього педагога є процесом навчання і підготовки осіб для роботи у сфері освіти та педагогіки. Цей процес

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

спрямований на формування в майбутніх педагогів і фахівців у галузі освіти необхідних знань, навичок, компетенцій та професійних якостей, що дозволять їм ефективно працювати з учнями та студентами в різних освітніх контекстах. Основні аспекти професійно-педагогічної підготовки включають у себе [13, 84–86]:

- академічну освіту, що включає здобуття теоретичних знань у різних областях педагогіки, психології, методології викладання та інших спеціалізованих дисциплінах;

- педагогічну практику, де майбутні педагоги отримують можливість застосовувати набуті знання у реальних навчальних середовищах через практичну роботу в школах, коледжах або університетах;

- розвиток професійних компетенцій, що уможливорює включення в себе навичок планування та проведення уроків, ефективної взаємодії зі студентами або учнями, оцінювання і аналіз навчальних результатів, управління класом, розвиток міжособистісних вмінь та багато іншого;

- педагогічну етику і соціальну відповідальність, де майбутні педагоги вивчають питання етичних аспектів педагогічної роботи та важливість соціальної відповідальності перед учнями та суспільством;

- адаптація до змін в освітньому процесі, що урахувуючи швидкі зміни в сучасному освітньому середовищі, педагоги повинні бути готові до постійного навчання й адаптації до нових вимог та технологій.

Отже, професійно-педагогічна підготовка є важливим етапом у формуванні якісних педагогів і спеціалістів у галузі освіти, які готові впливати на розвиток та навчання інших.

Аналіз професійної підготовки майбутніх педагогів передбачає розгляд динамічної системи взаємодії між суб'єктами освітнього процесу, що ґрунтується, на наш погляд, на постулаті взаємодії. Відтак педагогічна взаємодія між учасниками освітнього простору реалізується у різних аспектах: від генетичної до функціональної, від змістової до структурної, від репродуктивної до продуктивної єдності в активності у всіх її видах та формах. В. Шадріков та К. Платонов зазначають, що взаємодія суб'єктів освітнього процесу є діяльністю, яка конкретно-змістово наповнена професійним змістом і здатна охопити як виробничо-професійну (знання, уміння, навички), так і особистісну сферу (емоційно-вольову, інтелектуальну). А це, зі свого боку, становить ядро особистості (Ю. Деркач та Ю. Левицька [9, 53–56] та О. Вознюк [8]).

Важливим для нашого дослідження постає тлумачення дефініції “партнерська взаємодія”. О. Ліннік (за дослідженням Т. Ціпан) визначає у власному дослідженні три групи ознак партнерської взаємодії: 1) філософські (визначають сутність співпраці, її загальну ідеологію, що зумовлюється синергетич-

ністю, діалогічністю, культуровідповідністю); 2) психологічні (визначаються особистісними проявами учасників взаємодії, що зумовлюється активністю, ініціативністю, творчістю, толерантністю, рефлексією, позитивною взаємозалежністю та емоційною єдністю); 3) педагогічні (становлять особливості організації освітньої співпраці, а саме наявність інтерактивних методів навчання, групових форм роботи, раціональної організації простору та часу, способів об'єднання у групи, постановку спільної мети і завдань, розподілу ролей та рефлексивного управління) [15, 176–185].

Натомість Н. Басюк зазначає, що ідеями ефективної взаємодії (на основі вищезазначених ознак) є особистісний підхід, реалізація принципів педагогіки толерантності, діалогізації освітнього процесу [5, 7–10].

Відтак, ми вважаємо за необхідне здійснити аналіз напрямів у педагогічній науці, що лежать в основі ідей партнерської взаємодії:

- педагогіка співробітництва (основоположником є С. Соловейчик); основні концепти такої педагогіки співробітництва становлять різноманітні ідеї, зокрема ідея складної мети (С. Лисенкова, В. Шаталов), що передбачає формування складної мети перед учнями, натомість педагог усіма засобами налаштовує учнів на її повноцінне досягнення, вселяє упевненість у перемозі; іншою концепцією є ідея опори (С. Лисенкова, В. Шаталов, І. Іванов та ін.), що зумовлює надання учням опорних сигналів, схем, слів, таблиць, які слугують для забезпечення кращого розуміння інформації, структурування, запам'ятовування матеріалу; наступною концепцією є ідея вільного вибору (Ш. Амонашвілі, С. Лисенкова, В. Шаталов та ін.), що полягає у наданні дитині свободи вибору у процесі здобуття освіти; ще одна концепція – ідея навчання без примусу (Ш. Амонашвілі, С. Лисенкова, В. Шаталов та ін.), що має на меті включення усіх засобів примусу з арсеналу педагогічних засобів; ідея співпраці з батьками (Ш. Амонашвілі, В. Караковський, М. Щетинін, І. Іванов), що передбачає наявність спільної цілі та мети, а також засобів виховного впливу на дитину як у школі, так і в родині; ще однією ідеєю є ідея особистісного підходу (Ш. Амонашвілі), що має на меті гуманістичну концентрацію педагога та школи загалом [11, 300];

- педагогіка емпатуерменту є ще одним напрямом гуманістичної педагогіки. Основоположниками є Н. Гавриш, О. Пометун, Л. Пилипчатіна, І. Сущенко. Основна концепція педагогіки емпатуерменту, як однієї зі складової партнерської взаємодії, що зумовлює надання особистостям мотивації і натхнення до дії на основі таких принципів, як створення умов для формування впевненості у власних можливостях та формування відповідальності за результати навчання; прийняття рішень щодо стилю власного

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

життя; забезпечення психологічного комфорту за допомогою спеціальних прийомів; створення умов для появи ентузіазму у здобувачів освіти і почуття задоволеності від колективно-індивідуальної праці та її результатів [16, 184–199];

- педагогіка довіри, що є досить новим напрямом ефективної партнерської взаємодії, що залежить від наявності довіри як такої необхідно-достатньої умови взаємодії. Основоположницею цієї педагогіки є дослідниця Г. Сукачова, що розглядає виникнення та розвиток довіри як таку психолого-педагогічну категорію, що значною мірою зумовлюється професійно-особистісними характеристиками педагогами, його стилем взаємодії під час комунікації з учнями як нормотиповими, так і з учнями з особливими освітніми потребами (ООП) [6].

Важливо підкреслити, що згідно з Концепцією Нової української школи [1] довіра у відносинах (партнерських) є одним із ключових принципів педагогіки партнерства, натомість дотримання педагогічних систем у побудові освітнього процесу дають змогу реалізувати ідеї партнерської взаємодії, аби забезпечити комфортне міжособистісне спілкування, взаєморозуміння.

Відтак, щоб охарактеризувати особливості професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти, необхідно, на наш погляд, детальніше охарактеризувати функції педагогічної співпраці як такої складової партнерської взаємодії, що уможливить розгляд концепційних понять дослідження. Відповідно, на думку дослідниці О. Матвієнко, педагогічна співпраця виконує низку функцій, зокрема – конкретно-пізнавальну, пов'язану з необхідністю у процесі спільних міркувань зрозуміти, усвідомити і врегулювати безпосередню освітню, проблемну ситуацію; комунікативно-розвивальну функцію діалогу, в процесі якої виробляються навички спільної роботи в групі, а також усвідомлення логіки і послідовності міркувань; соціально-орієнтаційну, що орієнтована на виховання стійкої позиції учня, на його самореалізацію та самоактуалізацію, адекватну соціальним потребам суспільства [12]. Отже, взаємодія виступає більш ефективним способом комунікації між суб'єктами навчання.

На основі цих міркувань можемо ствердити, що задля ефективності побудови професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти актуалізується побудова партнерської взаємодії під час такої професійно-педагогічної підготовки. На думку М. Вієвської, відбувається формування готовності майбутнього педагога до педагогічної партнерської взаємодії з учнями на основі принци-

пів інклюзії, що обумовлює виникнення особистісно-суб'єктивного досвіду майбутніх фахівців, здійснюється розуміння ними необхідності планування та вчасної корекції характеру зв'язку відповідно до різних педагогічних ситуацій. Відтак, інтеграційна навчальна взаємодія виступатиме рушійною силою, що буде здатна стимулювати активність у студентів і, як наслідок, найбільш проявлятиметься та зростатиме під час рефлексії [12].

Ми погоджуємось з думкою О. Матвієнко, що в основі професійно-педагогічної підготовки майбутнього педагога до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти має бути закладений комплексний підхід, що охоплюватиме усі основні положення освітньо-виховного процесу, його мети та цілей, змісту, діяльності всіх підрозділів, що забезпечуватимуться різноманітними видами та формами підготовки майбутнього педагога з урахуванням зворотного зв'язку [12].

Натомість Р. Дорогих уточнює, що процес професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу передбачає розвиток таких професійно-особистісних значущих якостей особистості майбутнього педагога, як діловитість, мобільність, комунікабельність у діаді “викладач – студентів”, “викладач – група”, “студент – студент” [14].

Отже, проаналізовані концепційні основи професійної підготовки дозволяють нам розробити цілісну дидактичну систему професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти відповідно до технологічного підходу дослідження. Доцільно зазначити, що технологічна побудова буде базуватися на основних положеннях теорії педагогічних систем, що передбачає створення цілісної дидактичної системи на основі об'єктивних змін в особистісній та діяльній сфері майбутнього педагога.

Отже, професійна підготовка майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти змінює насамперед ціль педагогічної підготовки студентів, яка набуває напряму посилення їхньої виховної розвивальної спрямованості, що уможливлуватиме засвоєння загальнолюдських цінностей у поєднанні з набуттям фахових знань, які будуть орієнтуватися на глибоке вивчення, збереження духовно-національних традицій, творчих здобутків народної та гуманістичної педагогіки. Як наслідок – буде забезпечено комплексне виховання та розвиток гуманної особистості майбутнього педагога до дітей з ООП.

Наступним концептом професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти є значне оновлення та модернізація їхньої освітньо-виховної та наукової складової підготовки з опорою на педагогічні дисципліни на основі сучасних теоретико-методологічних підходів у концепції особистісно-діяльнісного напрямку з урахуванням вітчизняного та зарубіжного педагогічного здобутку. Відтак, уможливлуватиметься знайомство студентів із альтернативними системами формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах, зокрема з новими інноваційно-інтерактивними педагогічними технологіями взаємодії.

Ще однією складовою професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти є забезпечення багаторівневої підготовки на основі удосконалення та трансформації нормативних курсів з освітніх компонентів педагогіки, корекційної педагогіки, історії педагогіки, основ педагогічної майстерності. Зокрема, слід звернути увагу і на елективні освітні курси, що у закладах вищої освіти слугують задля задоволення освітніх, виховних та кваліфікаційних потреб особистості, а також уможливлення ефективного використання здобутих знань, умінь і навичок задля освітньо-педагогічного досвіду.

Наступним етапом є модернізація засобів педагогічної комунікації, форм та методів педагогічної взаємодії між викладачем та майбутнім педагогом, що, як наслідок, уможливить трансформацію професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти. Відтак, головним засобом педагогічної взаємодії виступатиме довіра, співробітництво, партнерство, взаєморозуміння, толерантність та ін., формування яких в студентів сприятиме зростанню рівня професійної майстерності, професійної компетентності на основі упровадження нових інформаційних, інноваційно-інтерактивних технологій навчання. Відповідно, це зумовлюватиме побудову професійної підготовки та викладання педагогічних дисциплін на основі технологічного підходу [14, 83–89].

Це, зі свого боку, повністю змінюватиме статус студента, що трансформується у суб'єкта освітньо-наукового процесу за умови створення стимулюючого відкритого освітнього середовища, що зумовлюватиме стійкий розвиток у нього здібностей, інтересів, урахувуватиме їхні можливості, потреби та мотиви. Відтак, актуалізується формування відкритого освітньо-наукового простору закладу вищої освіти на основі індивідуального підходу, що передбачатиме такий підхід до навчання, виховання, роботи або обслуговування, в якому увага зосере-

джена на конкретних потребах, характеристиках і можливостях кожної окремої особи. Цей підхід передбачає, що кожна людина є унікальною і може вимагати індивідуального підходу для досягнення найкращих результатів і задоволення своїх потреб [17, 523–529].

Отже, у центрі уваги запропонованої системи ставиться опора на самостійну роботу студентів та індивідуальну роботу викладача і студента. Така орієнтація навчання на індивідуалізованому підході уможливить здійснити якісну професійну підготовку майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти на основі урахування учнівських можливостей та потреб.

Відтак, ми можемо констатувати, що професійна позиція викладача ЗВО принципово змінюється, адже змінюється та зростає рівень його професійної компетентності, що буде передбачати особливу увагу до його самоосвітньої роботи, зумовивши безпосередній ріст характеру партнерської взаємодії викладача та студента. Натомість сучасний студент, а точніше його особистість, формуватиметься під впливом особистості та діяльності викладача, що транслюватиме власний соціально-освітній досвід. Викладач ЗВО має охопити студентів актуальними питаннями виховання і розвитку молоді, зацікавити сучасними проблемами задля знаходження компромісного рішення, при цьому стимулюючи його пошуково-активну діяльність [14, 83–89]. Таким чином, розуміємо, що дидактична система професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти передбачає й уможливлене якісно-нові зміни її функціональних складових, як мети, цілей, змісту освітньої інформації, засобів педагогічної комунікації, форм та методів педагогічної суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що зумовлюватиме розвиток професійно-пізнавальної мотивації, формування майбутнього педагога як самостійно-творчої особистості.

Отже, професійна підготовка майбутніх педагогів до налагодження партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу передбачає формування у студентів професійно-педагогічної компетентності, що визначатиметься як сукупність умінь майбутнього фахівця по-особливому структурувати науково-практичні здобутки і знання з метою ефективного розв'язання освітньо-виховних та корекційних задач освітньо-педагогічного процесу. Таким чином, особисті знання майбутнього педагога стануть результатом розвинених здібностей, що зумовить цілеспрямований вплив на сприйняття педагогічних ситуацій, явищ, способи їх перетворення з позиції наукового світогляду.

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Професійна компетентність майбутнього фахівця є проблемою багатьох досліджень, зокрема Л. Гриневич, І. Зязюна, О. Буднік, А. Волкова, О. Самойленко, О. Міршук, Ю. Силенко та багатьох інших. Так, О. Самойленко, О. Міршук та Ю. Силенко зазначають, що “професійна компетентність майбутнього фахівця міститиме такі структурні компоненти, як знання, уміння та навички, що будуть інструментальною одиницею; мотиви студента, що передбачатиме мотиваційну основу; здібності студентів, що уможливить персоналізовано-психологічну основу; відповідальність, що стане ціннісною складовою. Відповідно, ми розуміємо, що професійна компетентність майбутнього фахівця має формуватися комплексно відповідно до її компонентів та відображати як специфіку професійно-педагогічної діяльності, так і розвиток особистісної сфери” [14, 86].

Варто зазначити, що професійно-педагогічна компетентність є складним утворенням, що зумовлює кореляцію таких структурних елементів, як компетентність у галузі теорії та методики виховного процесу, його мети і цілей, принципів та методологічних підходів, змісту, форм, засобів, прийомів, методів;

1) компетентність у галузі фахових предметів, що зумовить формування знань про процес навчання, його зміст;

2) психолого-соціальну компетентність у галузі процесів спілкування та комунікації;

3) психолого-диференціальну компетентність у сфері мотивації, здібностей та спрямованості учнівської молоді;

4) аутопсихологічну компетентність у сфері виявлення позитивних і негативних рис власної педагогічної діяльності.

Зокрема для майбутнього педагога важливою буде сформована інклюзивна компетентність, що становить набір знань, навичок, ставлення та підходів, необхідних для успішної роботи з різноманітними групами учнів, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби. Інклюзивна компетентність вчителів та інших фахівців в освіті полягає у їхній здатності створювати сприятливе й відкрите навчальне середовище для усіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей та потреб. Вона є ключовою для успішної інклюзивної освіти, де різноманітність уважається цінністю, ідея рівності та можливості навчання для всіх учнів реалізується на практиці.

Отже, можна підсумувати, що зріла сформована особистість майбутнього педагога є професійною необхідністю, що зумовлена ефективним процесом пошуку способів формування особистості вихованця.

Професійна підготовка майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу

загальної середньої освіти зумовлює формування такого явища, як “професіоналізм”, що є підструктурною складовою акмеологічного підпростору, який характеризується мірою володіння сучасним змістом та різноманітністю засобів розв’язання професійних задач. Серед науковців, проблеми формування “професіоналізму” окреслюють – О. Шаров (зосереджується на дослідженні питань професіоналізму вчителів та педагогів); Н. Кобзаренко (вивчає питання розвитку професіоналізму в освіті як підвищення якості навчання); Л. Шевченко (досліджує питання професіоналізму та розвитку професійних компетенцій) [12].

Професіоналізм майбутнього педагога буде виражатися у теоретичній і практичній спрямованості і підготовленості до роботи з різними категоріями учнівської молоді, зокрема з учнями з особливими освітніми потребами. При цьому теоретична підготовленість передуватиме практичній, що передбачатиме набуття майбутнім педагогом суб’єктивно значущих знань, і саме це визначатиме систему засобів та технологій до досягнення поставленої мети з формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу.

Натомість практична підготовленість означатиме формування у майбутнього педагога готовності діяти у конкретно-контекстній педагогічній ситуації, залучаючи різний спектр методів, засобів, ресурсів, прийомів виховної діяльності, кожен з яких вимагає від педагога цілісної системи та технології їх упровадження у передбачуваних чи непередбачуваних педагогічних ситуаціях. Майбутній педагог може ефективно виконувати основні завдання виховання завдяки поєднанню своїх умінь та знань у сфері сучасних методів дослідження, технологічних засобів, взаємодії та контролю. Серед цих завдань – створення загальних стратегій виховання учнів, формування системи відносин з вихованцями, розвиток громадських якостей особистості, нагромадження виховної інформації та інструментів для виховної взаємодії з учнями, організація виховного процесу через створення задачних ситуацій та оцінку результатів виховної діяльності.

Таким чином, актуалізується питання розгляду конкретно-контекстних методів професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти. Ми з’ясували, що у процесі підготовки майбутнього педагога до роботи з учнями важливу роль відіграє його професійна умілість, тобто професіоналізм, що можливо сформувати під час вивчення освітніх компонентів педагогічного і психологічного циклу. Відтак, до основних умінь, що спрямовані на отримання результату професійно-педагогічної діяльності та прямо пропорційно впливають на продуктивність й ефективність діяльності ми відно-

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

симо: гностичні уміння майбутнього педагога, що передбачають уміння аналізувати наукові джерела, навчально-методичну й іншу літературу, соціально-педагогічні концепції, комплексно досліджувати предмет та об'єкт, процес і результат власної діяльності, вивчати індивідуально-вікові особливості різних категорій учнів, аналізувати педагогічну ситуацію та її безпосередній вплив на формування особистості, аналізувати вчинки учнів, їх поведінку, причини, мотиви вчинків тощо;

- проєктувальні уміння майбутнього педагога, що зумовлюють уміння формувати цілі, систему завдань, прогнозувати програму індивідуальної освітньої траєкторії учнів, здійснювати моделювання змісту, форм, методів та можливі педагогічні ситуації, моделі поведінки школярів й передбачати труднощі у професійній діяльності;

- конструктивні уміння майбутнього педагога, що передбачає уміння реалізувати поставлені завдання, добираючи при цьому продуктивні форми, методи, засоби, ресурси і прийоми з різними категоріями учнівської молоді, визначати мету, цілі, здійснювати планування удосконалення педагогічної діяльності;

- комунікативні уміння майбутнього педагога, що зумовлюють встановлення доцільно-партнерських, доброзичливих стосунків з учнями, при цьому проявляти делікатність, педагогічний такт, чуйність, емпатійність, толерантність;

- організаторські уміння майбутнього педагога, що передбачають уміння сприяти індивідуальному розвитку та формуванню особистості учнів, розвиток їхніх природних задатків, при цьому спільно організовувати різноманітні виховні заходи, навчати їх засобів орієнтації у соціальних ситуаціях, розвивати організаторські здібності як у себе, так і в учнів;

- оцінювальні уміння майбутнього педагога, що зумовлюють уміння оцінювати результати власної педагогічної діяльності, контролювати дії та психічний стан, поведінку, професійні відносини і діяльність учнів.

Зауважимо, що запропоновані уміння майбутніх педагогів, необхідні для формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти, мають спиратися на принцип саморозвитку і послідовне їх формування, зокрема на основі контекстно-компетентнісного підходу.

Отже, структурний аналіз концепційних основ професійної підготовки майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків між учасниками освітнього процесу в інклюзивних класах закладу загальної середньої освіти дозволяє нам виділити та обґрунтувати такі педагогічні умови ефективності, як:

1) створення сприятливого освітнього середовища, що зумовить формування позитивних мотивів

та спрямованості на партнерську взаємодію у педагогічному процесі. Ця педагогічна умова означає, що педагог створює таке навчальне і виховне середовище, в якому учні мають змогу розвивати позитивні мотиви й інтерес до партнерської взаємодії у процесі навчання і спільного виконання завдань. Це передбачає створення атмосфери, де учні відчувають підтримку і розуміння з боку педагога, а також мають можливість висловлювати свої думки, ідеї та ініціативи. Середовище має спонукати до взаємодії, спільної роботи, обміну думками та дослідницької активності. Важливо, щоб учні відчували, що їх голос важливий та враховується, і щоб вони були мотивовані брати активну участь у партнерській взаємодії з іншими учасниками навчального процесу.

2) перегляд та оптимізація змісту освітніх програм для кращого розуміння сутності, принципів і методів організації взаємодії, заснованих на педагогіці партнерства. Це означає, що в освітніх програмах необхідно провести перегляд та вдосконалення змісту з метою кращого розуміння суті, принципів і методів організації взаємодії, які базуються на педагогіці партнерства. Програми мають бути оновлені у такий спосіб, щоб акцентувати увагу на співпраці, взаємодії та партнерстві між всіма учасниками освітнього процесу (вчителями, учнями, батьками тощо). Під час оптимізації змісту освітніх програм, важливо включити до них завдання та ресурси, що допоможуть розвивати навички спільної роботи, комунікації, врегулювання конфліктів, а також засоби для створення сприятливого середовища для партнерської взаємодії. Метою цього є забезпечення ефективної взаємодії всіх учасників навчального процесу і поліпшення результатів навчання та виховання;

3) упорядкування підготовки майбутніх вчителів, сприяючи співпраці між викладачами та студентами як прикладу результативної взаємодії в освітньому процесі. Це означає, що в процесі підготовки майбутніх вчителів необхідно створити систему, яка сприяє активній співпраці між викладачами (викладачами університету або педагогічного інституту) та студентами, щоб ця співпраця слугувала зразком успішної взаємодії в освітньому процесі. Викладачі повинні спільно зі студентами працювати над педагогічною практикою та навчанням так, щоб здобувачі освіти отримували не лише теоретичні знання, але й практичні навички, які зможуть застосовувати в майбутній педагогічній роботі. Важливо сприяти взаємному обміну досвідом, думками й ідеями між викладачами та студентами, щоб підготовка вчителів була максимально ефективною і відповідала сучасним вимогам освіти;

4) використання технологій, орієнтованих на особистість, з метою оволодіння формами та методами організації партнерської взаємодії. Ця педа-

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

гогічна умова означає, що в процесі підготовки майбутніх вчителів використовуються сучасні технології, спрямовані на розвиток і підтримку особистісного зростання студентів. Метою цього використання технологій є оволодіння студентами різними способами та методами організації партнерської взаємодії. Це може включати у себе використання онлайн-платформ для спільного навчання, віртуальних спільнот для обговорення педагогічних питань, веб-семінарів і відкритих уроків через відеоконференції, використання спеціальних навчальних програм для розвитку навичок співпраці та комунікації. Усі ці технології спрямовані на створення сприятливих умов для активної і ефективної взаємодії між студентами, викладачами та іншими учасниками навчального процесу з метою досягнення кращих результатів навчання й виховання;

5) активізація залучення студентів до впровадження партнерської взаємодії у навчальному середовищі школи під час практичної підготовки й інших видів навчальної діяльності. Ця педагогічна умова означає, що студенти, які готуються до майбутньої педагогічної роботи, повинні бути активно залучені до впровадження партнерської взаємодії у навчальному середовищі школи під час своєї практичної підготовки та інших видів навчальної діяльності. Відтак студенти мають брати активну участь у спільних навчальних та виховних процесах у школі, співпрацювати з учителями й іншими студентами, використовувати партнерські методи взаємодії для спільного виконання педагогічних завдань та досягнення навчальних цілей. Ця умова сприяє практичному засвоєнню студентами навичок та підходів, які сприяють співпраці та партнерській взаємодії у майбутній професійній діяльності вчителів.

Висновки. Отже, на основі здійсненого дослідження, можна зробити такі висновки:

1) здійснення партнерської взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу (учнями, вчителями, батьками та іншими фахівцями) в інклюзивних класах вимагає від педагогів особливих навичок і підготовки;

2) професійна підготовка майбутніх педагогів до роботи в інклюзивних класах передбачає розуміння суті, принципів та методів партнерської взаємодії;

3) важливо, щоб майбутні педагоги отримували не лише теоретичні знання, але й практичні навички впровадження у навчання та виховання партнерських підходів;

4) використання сучасних технологій та методів навчання, орієнтованих на особистість, може сприяти більш ефективній підготовці майбутніх педагогів до роботи в інклюзивних класах;

5) важливим аспектом є активна участь студентів у практичних заняттях та інших видах навчальної діяльності в інклюзивних школах для набуття

практичного досвіду взаємодії з різними учнями і сприяння розвитку партнерських навичок.

Узагальнюючи, професійна підготовка майбутніх педагогів до формування партнерських стосунків в інклюзивних класах є критично важливою для забезпечення якісної освіти для всіх учнів. Вона вимагає спеціальних підходів, практичних навичок і використання сучасних методів навчання.

Подальшого розвитку набули позиції контекстної підготовки практичних занять в інклюзивних класах, де студенти матимуть можливість набувати досвід роботи з реальними учнями та вчителями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України “Про освіту”, Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 02.07.2023, підстава – 3143-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.09.2023).

2. Закон України “Про загальну середню освіту”, Документ 651-XIV, втратив чинність, поточна редакція, підстава – 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text> (дата звернення: 05.09.2023).

3. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти”. Документ 957-2021-п, чинний, поточна редакція – Редакція від 06.09.2022, підстава – 979-2022-п URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.09.2023).

4. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку забезпечення допоміжними засобами для навчання осіб з особливими освітніми потребами у закладах освіти”. Документ 1289-2020-п, чинний, поточна редакція – Прийняття від 09.12.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1289-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.09.2023).

5. Басюк Н.А. Партнерська взаємодія вчителя Нової української школи з батьками молодших школярів. *Актуальні проблеми та перспективи дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі: збірник науково-методичних праць*. 2019. С. 7–10.

6. Безена І.М. Вчитель та школяр: педагогіка індивідуальності у освітньому поступі через взаємну довіру. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 183. С. 55–60.

7. Буйницька О.П., Варченко-Троценко Л.О., Терлецька Т.С. Модернізація системи електронного навчання університету до потреб учасників освітнього процесу. *Електронне наукове фахове видання “Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету”*. 2020. № 9. С. 1–14.

8. Вознюк О.М. Феномени педагогічного спілкування та їхній вплив на взаємодію суб’єктів освітнього процесу. *Житомирщина педагогічна*. 2019. № 4. С. 16.

9. Деркач Ю., Левицька Ю. Особливості взаємодії суб’єктів освітнього процесу в умовах дистанційної освіти. *Молодий вчений*. 2022. № 6 (106). С. 53–56.

10. Муқан Н., Чубінська Н., Наконечна С. Застосування аксіологічного підходу у професійній підготовці сучасного фахівця. *Академічні візії*. 2023. № 20. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/419> (дата звернення: 05.09.2023).

11. Мурских Т.В., Мірошніченко Т.В. Провідні ідеї педагогіки співробітництва в Новій Українській Школі.

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПАРТНЕРСЬКИХ СТОСУНКІВ МІЖ УЧАСНИКАМИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В ІНКЛЮЗИВНИХ КЛАСАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

In The 6 th International scientific and practical conference “Modern problems of science, education and society” (August 14–16, 2023) SPC “Sci-conf. com. ua”, Kyiv, Ukraine. 2023. 671 p. С. 300.

12. Підготовка майбутніх учителів початкових класів у контексті використання нових педагогічних технологій: навчальна практика студентів / Б.А. Максимчук, О.Р. Поляновська, С.В. Чернюк, Л.М. Височан, Л.С. Плетеницька, С.П. Лисюк. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. Вип. 2 (130). С. 80–86. DOI: 10.31392/NPU-nc.series15.2021.2(130).18 (дата звернення: 05.09.2023).

13. Радченя І.В. Професійно-педагогічна підготовка життєвотворчого вчителя у площині філософської рефлексії. *Практична філософія і Нова українська школа*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 16 трав. 2019 р. / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки НАПН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Київ, 2019. С. 84–86.

14. Самойленко О.А., Міршук О.С., Силенко Ю.В. Професійно-педагогічна підготовка фахівця у контексті сучасних реалій відкритого освітньо-наукового простору ЗВО. *Молодь і ринок*. 2023. № 5 (213). С. 83–89. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282838> (дата звернення: 05.09.2023).

15. Ціпан Т. Партнерська взаємодія в діаді “сім’я-школа”. *Інноватика у вихованні*. 2021. № 2 (13). С. 176–185.

16. Чайковська Г. Застосування педагогіки емпатуерменту у підготовці майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку. *Освітологічний дискурс*. 2023. № 1 (40). С. 184–199.

17. Sylenko Yu. Tutoring – pedagogical innovation in professional and pedagogical training of teachers in higher education institutions. *Grail of Science*. 2023. No 24. P. 523–529. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.100> (дата звернення: 05.09.2023).

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy “Pro osvitu” [Law of Ukraine “On Education”]. Document 2145-VIII, valid, current edition – Edition dated July 2, 2023, basis – 3143-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 05 Sept. 2023). [in Ukrainian].

2. Zakon Ukrainy “Pro zahalnu seredniu osvitu” [Law of Ukraine “On general secondary education”]. Document 651-XIV, expired, current version, basis – 463-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14#Text> (Accessed 05 Sept. 2023). [in Ukrainian].

3. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Poriadku orhanizatsii inkluzyvnoho navchannia u zakladakh zahalnoi serednoi osvity” [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the Procedure for the organization of inclusive education in institutions of general secondary education”]. Document 957-2021-p, valid, current edition – Edition of September 6, 2022, basis – 979-2022-p. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 05 Sept. 2023). [in Ukrainian].

4. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy “Pro zatverdzhennia Poriadku zabezpechennia dopomizhnymy zasobamy

dla navchannia osib z osoblyvymy osvithnimy potrebamy u zakladakh osvity”. Dokument 1289-2020-p, chynnyi, potochna redaktsiia – Pryiniattia vid 09.12.2020 [The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On Approval of the Procedure for Providing Aids for Teaching Persons with Special Educational Needs in Educational Institutions”]. Document 1289-2020, valid, current version – Acceptance dated 09.12.2020]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1289-2020-%D0%BF#Text> (Accessed 05 Sept. 2023). [in Ukrainian].

5. Basiuk, N.A. (2019). Partnerska vzaiemodiia vchytelia Novoi ukrainskoi shkoly z batkamy molodshykh shkoliariv [Partnership interaction of the teacher of the New Ukrainian School with parents of younger schoolchildren]. *Actual problems and prospects of preschool education in the modern educational space: a collection of scientific and methodological works*. pp. 7–10. [in Ukrainian].

6. Bezena, I.M. (2019). Vchytel ta shkoliar: pedahohika individualnosti u osvithnomu postupi cherez vzaiemnu doviru [Teacher and student: pedagogy of individuality in educational progress through mutual trust]. *Proceedings. Series: Pedagogical sciences*. No. 183, pp. 55–60. [in Ukrainian].

7. Buinytska, O.P., Varchenko-Trotsenko, L.O. & Terletska, T.S. (2020). Modernizatsiia systemy elektronnoho navchannia universytetu do potreb uchasykiv osvithnoho protsesu [Modernization of the university’s e-learning system to meet the needs of participants in the educational process]. *Electronic scientific publication “Open educational e-environment of a modern university”*, No. 9, pp. 1–14. [in Ukrainian].

8. Vozniuk, O.M. (2019). Fenomeny pedahohichnoho spilkuvannia ta yikhonii vplyv na vzaiemodiiu subiektiv osvithnoho protsesu [Phenomena of pedagogical communication and their influence on the interaction of subjects of the educational process]. *Zhytomyr region is pedagogical*, No. 4, pp. 16. [in Ukrainian].

9. Derkach, Yu. & Levytska, Yu. (2022). Osoblyvosti vzaiemodii subiektiv osvithnoho protsesu v umovakh dystantsiinoi osvity [Peculiarities of the interaction of subjects of the educational process in the conditions of distance education]. *A young scientist*, No. 6 (106), pp. 53–56. [in Ukrainian].

10. Mukan, N., Chubinska, N. & Nakonechna, S. (2023). Zastosuvannia aksiolohichnoho pidkhodu u profesiinii pidhotovtsi suchasnoho fakhivtsia [Application of the axiological approach in professional training of a modern specialist]. *Academic visions*, No. 20. Available at: <https://academy-vision.org/g/index.php/av/article/view/419> (Accessed 05 Sept. 2023). [in Ukrainian].

11. Murskykh, T.V. & Miroshnichenko, T.V. (2023). Providni idei pedahohiky spivrobotnytstva v Novii Ukrainkii Shkoli [Leading ideas of pedagogy of cooperation in the New Ukrainian School]. *In The 6 th International scientific and practical conference “Modern problems of science, education and society”*. (August 14–16, 2023) SPC “Sci-conf. com. ua”, Kyiv, Ukraine. 671 p.; p. 300. [in Ukrainian].

12. Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv u konteksti vykorystannia novykh pedahohichnykh tekhnolohii (2021): navchalna praktyka studentiv [Training of future primary school teachers in the context of using new pedagogical technologies: students’ educational practice]. (Ed.). B.A. Maksymchuk, O.R. Polianovska, S.V. Cherniuk, L.M. Vysochan, L.S. Pletenytska, S.P. Lysiuk. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Dragomanov. Series 15: Scientific and pedagogical problems of physical culture*

(*physical culture and sport*): coll. of science works. Kyiv, Vol. 2 (130). pp. 80–86. DOI: 10.31392/NPU-nc.series15.2021.2(130).18 (Accessed 05 Sept. 2023). [in Ukrainian].

13. Radchenia, I.V. (2019). Profesiino-pedahohichna pidhotovka zhyttievotvorchoho vchytelia u ploshchyni filosofskoi refleksii [Professional and pedagogical training of a life-creating teacher in the plane of philosophical reflection]. *Practical philosophy and the New Ukrainian school*: coll. of theses of the All-Ukrainian science and practice conference, Kyiv, May 16, 2019. National Ped. Acad. of Sciences of Ukraine, Institute of Pedagogy of National Academy of Sciences of Ukraine, Kharkiv. National Ped. University named after Hryhorii Skovoroda. Kyiv, pp. 84–86. [in Ukrainian].

14. Samoilenko, O.A., Mirshuk, O.Ie. & Sylenko, Yu.V. (2023). Profesiino-pedahohichna pidhotovka fakhivtsia u konteksti suchasnykh realii vidkrytoho osvitno-naukovoho prostoru ZVO [Professional and pedagogical training of a specialist in the context of modern realities of the open educational and scientific space of higher education institutions]. "Youth and market". Monthly scientific-pedagogical journal.

Drogobych, No. 5 (213). pp. 83–89. Available at: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.282838> (Accessed 05 Sept. 2023). [in Ukrainian].

15. Tsipan, T. (2021). Partnerska vzaiemodiia v diadi "simia-shkola" [Partnership interaction in the "family-school" dyad]. *Innovation in education*, No. 2 (13), pp. 176–185. [in Ukrainian].

16. Chaikovska, H. (2023). Zastosuvannia pedahohiky empauermentu u pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly na zasadakh staloho rozvytku [The application of empowerment pedagogy in the training of future primary school teachers on the basis of sustainable development]. *Educational discourse*, No. 1 (40), pp. 184–199. [in Ukrainian].

17. Sylenko, Yu. (2023). Tutoring – pedagogical innovation in professional and pedagogical training of teachers in higher education institutions. *Grail of Science*. No. 24. pp. 523–529. Available at: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.100> (Accessed 05. Sept. 2023). [in English].

Стаття надійшла до редакції 12.09.2023

"Наші знання – це сума того, чого ми навчилися, й того, що ми забули".

Марія фон Ебнер-Ешенбах
баронеса, австрійська письменниця

"Педагогічна ідея – це повітря, в якому розправляє крила педагогічна творчість".

Василь Сухомлинський
педагог, публіцист, письменник, поет

"Не в кількості знань полягає освіта, а в повному розумінні й майстерному застосуванні всього того, що знаєш".

Адольф Дістервег
німецький педагог-демократ

"Успіх приходить лише до тих, хто не залишає спроб домогтися свого і незмінно має позитивне світосприйняття".

Вільям Клемент Стоун
американський бізнесмен, меценат

"З усіх дарів провидіння самий милосердний і дорогоцінний – наше незнання того, що нас чекає попереду".

Артур Конан Дойл
британський письменник

"Перемоги вчать наївних, а поразки – мудрих; успіхи дають одиниці уроків, а невдачі – тисячі. Вчіться на уроках переможених".

Джефф О'Лірі
американський письменник, лірик

"Багато чого не зробиш, поки не вивчишся. Але багато треба зробити, щоб навчитись".

Конфуцій
давньоқытайський філософ

